

L'eclipsi des de Roquetes

El dimecres 12 d'agost serà una jornada singular per al Baix Ebre, considerant que està previst, si les nuvolades no ho impedeixen, que sigui el lloc de Catalunya on es pugui veure en la seua totalitat l'eclipsi de sol. Milers de persones han manifestat la seva voluntat de desplaçar-se al territori per seguir el fenomen. Un dels punts de referència més destacats serà el municipi de Roquetes i, en concret, l'Observatori de l'Ebre.

Josep Bayerri Raga
periodista

No serà la primera vegada que l'Observatori de l'Ebre fa el seguiment científic d'un eclipsi de sol. L'anterior esdevingué al planeta fou el 1905 i es produí justament un any després de l'entrada en servei de l'Observatori el 8 de setembre de 1904. De fet, es va forçar la seva inauguració perquè coincidís amb l'eclipsi que va haver-hi el 30 d'agost de 1905 fa exactament 121 anys menys 14 dies que el d'ara. La importància, ja en aquell moment del centre, fou la seua espacialitat en origen destinat a l'estudi de la influència de l'activitat solar en els fenòmens geofísics, com continua actualment. Durant tan llarg període de temps, l'Observatori, en principi Observatorio de Física Còsmica del Ebro, ha estat un centre científic de referència mundial.

L'observatori fou obra dels jesuï-

tes. Des de 1864, la Companyia de Jesús tenia el seu Col·legi Màxim de la província jesuítica d'Aragó, que incloïa mitja Espanya i fins al 1892 també les Filipines, a l'antic convent dels Franciscans Recolectes del barri tortosí de Jesús. El Col·legi Màxim era el centre de formació i estudi dels seus membres, i al seu si hi havia especialment les facultats de Filosofia i Teologia.

A finals del segle XIX, arran dels avenços científics, la industrialització i els moviments socials, al si de l'Església catòlica es produí un gran debat; destacats pensadors del moment es decantaven per defensar posicions confrontades entre la tradició religiosa i les noves ideologies racionalistes. L'expressió: Fe o Raó. Els jesuïtes van optar per entomar la controvèrsia i, a dos kilòmetres de l'expressió màxima de la teologia, la Facultat de Jesús, van instal·lar el centre de referència de la ciència a Roquetes. L'impulsor fou el pare Ricard Cirera, que havia regit l'observatori que els jesuïtes tenien a Mani-

la. L'aposta per treballar el coneixement i la sapiència va anar més enllà i, paral·lelament a les obres dels pavellons de l'Observatori, van començar les del Laboratori Químic i un institut per a estudis de biologia. El conjunt, amb la seva biblioteca, el butlletí i la revista *Ibèrica*, constituïen el centre de recerca i divulgació científica més important del país.

L'any 1916, els jesuïtes van traslladar de Jesús a Sarrià-Barcelona les facultats de Filosofia i Teologia, juntament amb el Laboratori Químic i l'Institut Biològic, que eren a Roquetes. El 1947 les facultats van fer cap al Centre Borja de Sant Cugat del Vallès, on va anar a parar també la immensa biblioteca del Col·legi Màxim de Jesús. L'any 1996, durant unes jornades al Centre Borja, vaig tenir la sort que el seu rector, el tortosí Arturo Juncosa Carbonell, em mostres part d'aquell immens llegat. El Laboratori Químic i el Centre de Biologia, amb el pas amb el temps, esdevindrien l'actual Institut Químic de Sarrià. A

L'Observatori tornarà a ser protagonista de l'eclipsi solar de 2026 com ja ho fou del de 1905.

partir de 1920, l'únic centre científic que restà a Roquetes fou l'Observatori de l'Ebre, les seccions del qual es trobaven ja a plena activitat durant aquells anys. Durant la Guerra Civil de 1936 les instal·lacions van sofrir greus desperfectes que obligaren a un intens treball de recuperació durant la dècada dels quaranta sota el govern i impuls del pare Antoni Romanà, fins al punt que el 1957 fou un dels punts bàsics mundials de l'Any Geofísic Internacional i acullí importants trobades

de científics. El mateix any l'Observatori fou escollit per ubicar la seu del Centre Mundial de Variacions Magnètiques Ràpides. El 1984, es constituí una fundació per gestionar el centre, amb els ajuntaments de Roquetes i Tortosa, entre altres, a la qual la Companyia de Jesús cedí les instal·lacions i la titularitat, mentre que acadèmicament quedà integrat com a Institut Universitari de la Universitat Ramon Llull. El darrer director jesuïta, fins al 2001, fou el pare Lluís Felip Alberca. ■